

Методичні рекомендації на допомогу диригентам та виконавцям у розучуванні оркестрового дефіле «Гуцульська мозаїка»

«Гуцульська мозаїка» – оркестрове дефіле для духового оркестру. Твір написаний в тональності соль-мінор, з подальшими модуляціями в соль-мажор та ре-мінор.

Твір може виконуватись просто неба (вулиця, площа, стадіон, та ін.), та в приміщенні (зал, сцена, спортзал та ін.). Напрямок та радіус рухів оркестру дозволяє використовувати невеликі за площею приміщення та площадки.

Електроінструменти ритм-групи, в даному творі, не є обов'язковими, але якщо є можливість, то рекомендується їх використати, тоді звучання оркестру буде більш повним. При використанні вищевказаних інструментів їх потрібно розмістити позаду оркестру, так як вони не приймають участі в виконанні рухів та маніпуляцій інструментами.

Форма одягу, аксесуари (ліри, бунчуки, та ін.), можливо танцювальна група, в даному виді концертної діяльності, будуть мати важливу роль. Але основною умовою доброго виконання оркестрового дефіле є хороша підготовка музикантів оркестру, в процесі репетиційної роботи над твором.

Твір повинен бути вивченим музикантами оркестру на пам'ять, що дасть змогу якісніше виконати рухи та відтворити музичну фактуру твору.

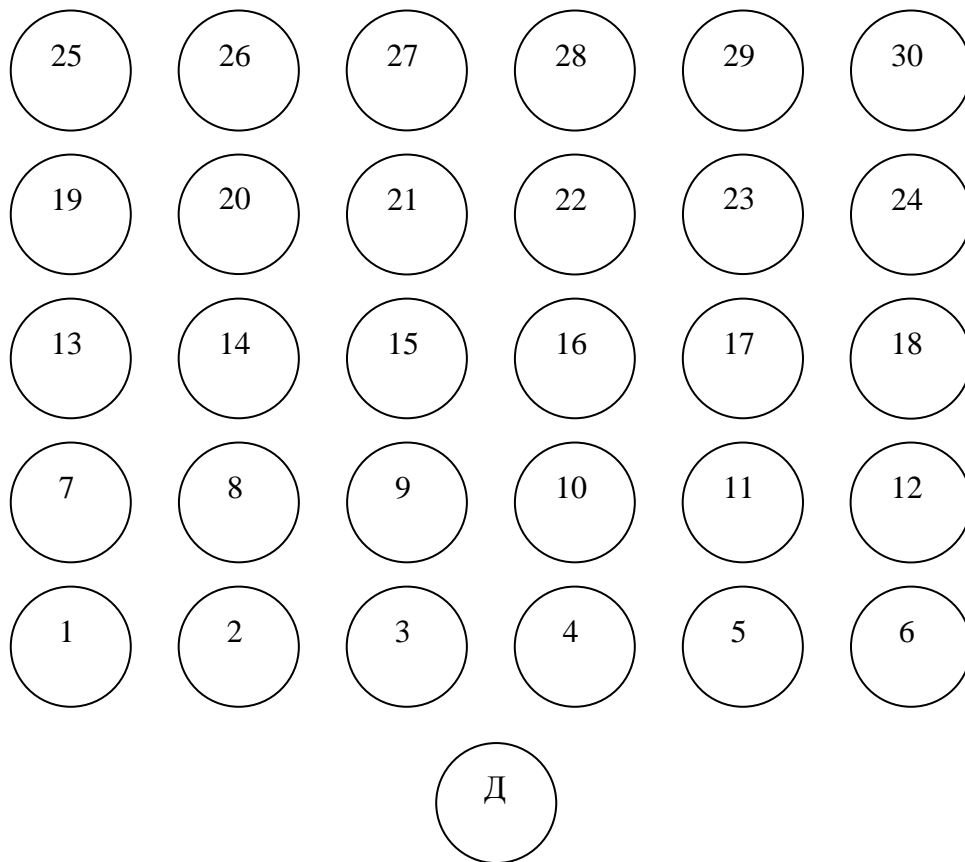
Схеми подані для духового оркестру кількістю 30 виконавців.

Для зручності використання композиції різними колективами (склади оркестрів зазвичай відрізняються кількістю оркестрових голосів та виконавців) ми подаємо оркестрові одиниці за номерами. Тому схеми можуть бути використані оркестрами з різними складами.

Приблизний склад оркестру за номерами:

1 – флейта 1	11 – саксофон альт 2	21 – тромбон 1
2 – флейта 2	12 – саксофон альт 1	22 – тромбон 2
3 – кларнет 1	13 – баритон	23 – тромбон 3
4 – кларнет 1(2)	14 – тенор	24 – тромбон 4
5 – кларнет 2	15 – корнет 1	25 – туба 1
6 – кларнет 3	16 – корнет 2	26 – великий барабан
7 – флейта пікколо	17 – труба 1	27 – тарілки
8 – саксофон баритон	18 – труба 2	28 – малий барабан
9 – саксофон тенор 2	19 – валторна 1	29 – дзвіночки
10 – саксофон тенор 1	20 – валторна 2	30 – туба 2

Оркестр шикується згідно схеми № 1.

З вступом малого барабану (1 такт) музиканти оркестру підіймають інструменти. З початком гри (2 такт) відставляють праву ногу в сторону на 50-60 см. При виконанні соло тромбона, соліст підіймає інструмент дещо вище, імітуючи трембіту (виконання соло також має наближено імітувати цей народний інструмент). Під час виконання соло тромбона музиканти оркестру стоять не рухаючись.

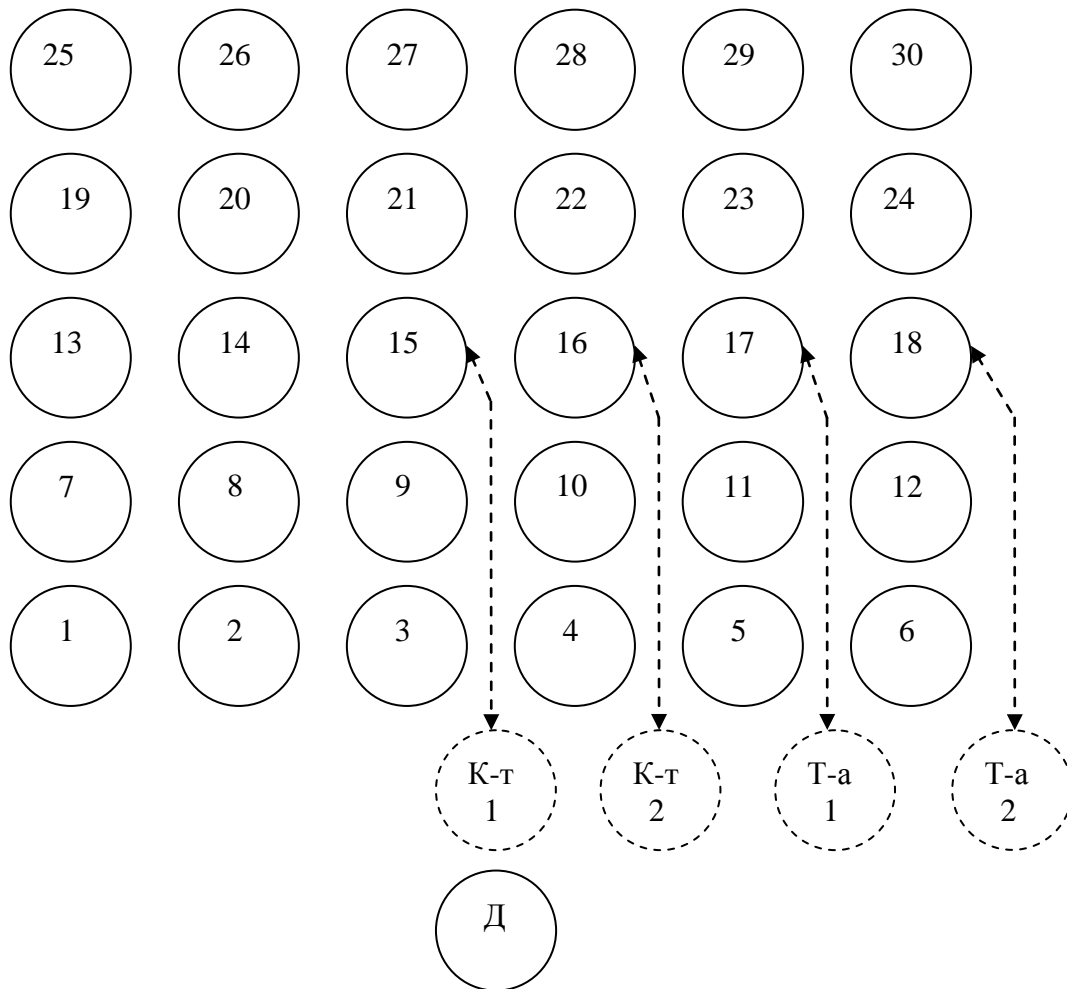
З першою долею першої цифри (6 т) всі одночасно приставляють праву ногу. На першу долю сьомого такту 5 та 4 шеренги роблять крок вліво, на другу долю приставляють праву ногу, на третю долю роблять крок правою ногою, на четверту долю – приставляють ліву ногу до правої. В даному випадку слід звернути увагу на те, щоб музиканти не переносили центр ваги раніше на ногу, яка приставляється, тоді рухи будуть чіткими та візуально «легкими». У восьмому такті 3 шеренга повторює рухи 5 та 4 шеренг. В дев'ятому такті 2 шеренга також повторює ці рухи. Всі вищевказані шеренги музикантів продовжують дані рухи до другої цифри.

В десятому такті перша шеренга повторює рухи попередніх шеренг, але з підняттям інструментів до гори. На першу та другу долі такту – підіймають інструменти, а на третю та четверту долі – опускають.

Група корнетів та труб (виконавці 15, 16, 17, 18) з першою долею дванадцятого такту, починаючи рух з лівої ноги, рухається вперед. При

виході музиканти мають бути обережними, тому що інші шеренги в цей час рухаються приставними кроками вправо та вліво, і вийти вперед першої шеренги, одночасно приставити ногу на четверту долю тринадцятого такту, з одночасним підйомом інструментів. Слід зауважити, що музиканти цієї оркестрової групи мають рухатись одночасно, та в такт музичної фактури (одна метрична доля – один крок).

Схема № 2.

З початком другої цифри (14 т) весь оркестр, за виключенням солюючої групи (труби, корнети) робить два приставні кроки вліво, в наступному такті (15) – вправо. 1 метрична доля – один крок. 16 та 17 такти – повторення рухів 14 та 15 тактів даної цифри.

З початком гри другої цифри (14 т) група корнетів та труб повертається в ліву сторону, в 15 такті робить поворот в праву сторону. Два наступні такти (16 та 17 т) – повторення рухів 14 та 15 тактів другої цифри.

У 18 такті весь оркестр стоїть не рухаючись, за виключенням першої шеренги, яка на першу та другу долі такту – підіймає інструменти, а на третю та четверту долі – опускає.

Третя цифра (20 - 23 т) група корнетів та труб повторює попередні рухи з 14 по 17 такти.

Друга та четверта шеренги також повторюють рухи 14 – 17 такти, а перша та третя шеренги рухаються такими ж приставними кроками тільки в праву сторону (рух слід починати з правої ноги).

У 24 такті весь оркестр на першу долю такту робить крок вперед лівою ногою, на другу долю – приставляє праву ногу до лівої. Третя доля такту знову крок лівою ногою вперед, четверта доля приставити праву ногу до лівої.

В 25 такті весь оркестр повертається на свої місця. Музиканти роблять крок назад, але з правої ноги, приставляючи ліву ногу. Також 1 метрична доля – один крок. Потрібно зробити два кроки.

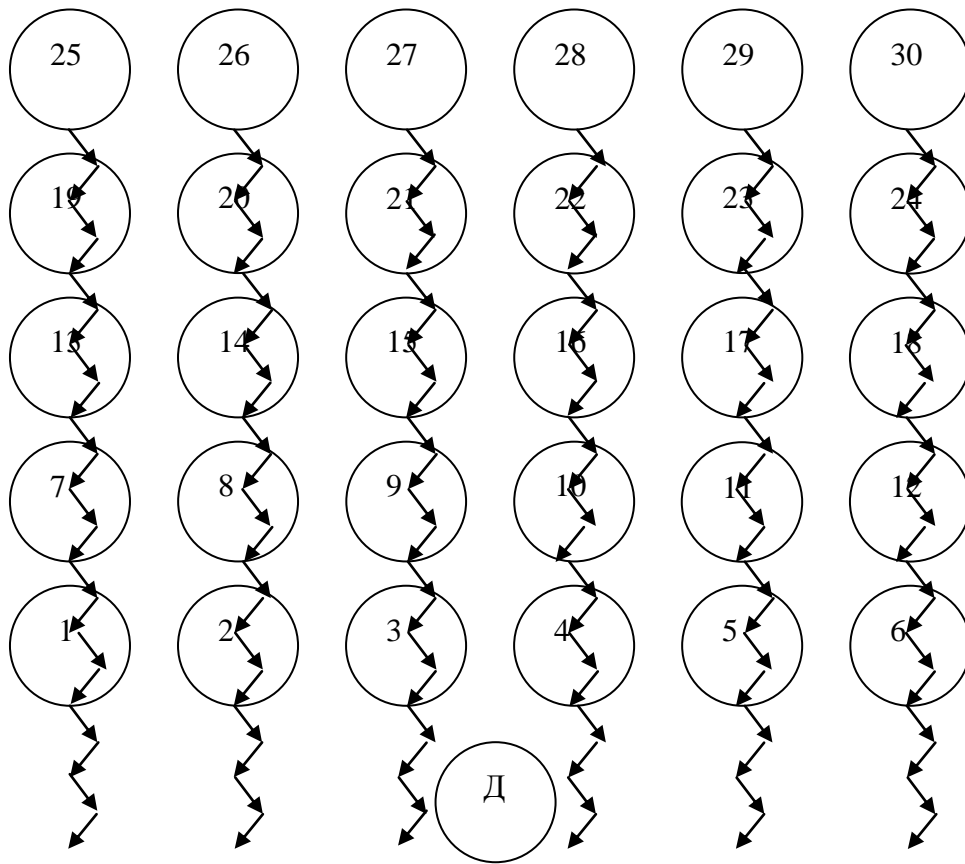
У наступних двох (26 та 27) тактах оркестр повторює рухи 14 та 15 тактів – музиканти рухаються приставними кроками в протилежні сторони, перша та третя шеренги рухаються вправо, друга та четверта – вліво. Рух припиняється на четверту долю 27 такту одночасним приставлянням ноги.

28 та 29 такти весь оркестр стоїть не рухаючись, окрім першої шеренги, яка на першу та другу долі такту – підіймає інструменти, а на третю та четверту долі – опускає. Групи труб та корнетів, після закінчення гри (28 т), повертаються через ліве плече, та займають свої місця в оркестровому строю. Схема № 2.

На першу долю 30 такту (четверта цифра) весь оркестр опускає інструменти вниз. Перша шеренга, одночасно з нахилом голови вниз, ложить інструменти на плече, імітуючи гуцульські бартки (топірці). Інструменти всі тримають в правій руці.

Група саксофонів в 30 такті починає рух вперед з лівої ноги (одна метрична доля – один крок), та займає місце солюючої групи. Рух проходить на протязі двох тактів. Приставляють ногу на четверту долю 31 такту.

Схема № 3.

В 32 такті весь оркестр (крім групи саксофонів) на першу долю такту робить крок вперед з правої ноги, одночасно повертаючи корпус в праву сторону. На третю долю такту – крок лівою ногою, також з розворотом, але вже в ліву сторону. В наступному (33) такті повторюють рухи попереднього такту. Але на останньому кроці цього такту (третья доля) музиканти оркестру не повинні переносити вагу тіла на ліву ногу, тому що в наступному такті (34) оркестр буде починати рух назад з лівої ноги. І тому центр ваги має залишитися на правій нозі.

На першу долю 34 такту музиканти оркестру роблять крок на зад з лівої ноги, також з поворотом корпусу в ліву сторону (в даному випадку вони просто залишаються в попередньому положенні). На третю долю цього такту – роблять крок правою ногою з поворотом корпусу в праву сторону. В наступному такті (35) повторюють рухи попереднього 34 такту.

Наступні чотири такти (36, 37, 38, 39) музиканти оркестру повторюють рухи попередніх тактів (32, 33, 34, 35) в тій самій послідовності. Зупиняються (приставляють ногу) на четверту долю 39 такту (загально оркестрова фермата).

Група саксофонів в 32 такті починає рух в ліву сторону одночасно з своїм соло. Переміщують носки вліво (центр ваги потрібно перенести на п'ятки) на першу долю такту. На другу долю такту переміщують п'ятки в

ліву сторону (центр ваги потрібно перенести на носки). На третю долю такту – переміщують знову носки, на четверту долю такту переміщують п'ятки. Слід зауважити, що для даного руху музикантам потрібно дещо зігнути ноги в колінах, але не присідати.

В наступному 33 такті група саксофонів повторює рухи попереднього (32) такту, тобто рухається даліше вліво.

На першу долю 34 такту група саксофонів рухається таким же чином в праву сторону на протязі чотирьох (34, 35, 36, 37) тактів. З першою долею 38 такту група саксофонів таким же чаном рухається в ліву сторону на протязі двох тактів (38 та 39). Зупиняються на четверту долю 39 такту (загально оркестрова фермата). Після чого повертаються на свої місця в оркестровій коробці.

П'ята цифра (40 такт) – зміна розміру (шість восьмих), та перехід в тональність соль-мажор. Перші два такти (41, 42) музиканти оркестру стоять не рухаючись.

З 42 такту весь оркестр, за винятком тих музикантів які мають гру (флейта пікколо, валторни, група ударних інструментів, туба) виконує два куплети української народної пісні «По той бік гора...»

З початком виконання пісні (42 такт) музиканти оркестру повільно (на протязі одного такту) підіймають ліву руку догори. Рука має бути піднята на 20 см. вище голови. На першу долю 43 такту рука повинна бути зафіксована у верхній позиції. З першою долею 44 такту всі музиканти оркестру опускають ліву руку (також на протязі одного такту) до сонячного сплетіння долонею до гори. Рука має бути зафіксована на першу долю 45 такту.

В 46 такті музиканти оркестру роблять рух лівою рукою від себе в ліву сторону на перші три восьмих, на другі три восьмих повертають руку в попереднє положення. 47 такт – повторення рухів попереднього 46 такту.

В 48 такті музиканти оркестру повільно (на протязі одного такту) підіймають ліву руку до гори, в таке саме положення як у 42 такті. А в наступному 49 такті опускають руку вниз.

50, 51, 52, 53 такти – повторення 46, 47, 48, 49 тактів.

При виконанні репризи (другий куплет пісні) знову 42 такт, музиканти оркестру на першу метричну долю такту роблять крок в ліву сторону, з одночасним переносом ваги на неї ж. На другу долю переносять центр ваги на праву ногу (ноги лишаються розставленими на ширину плечей).

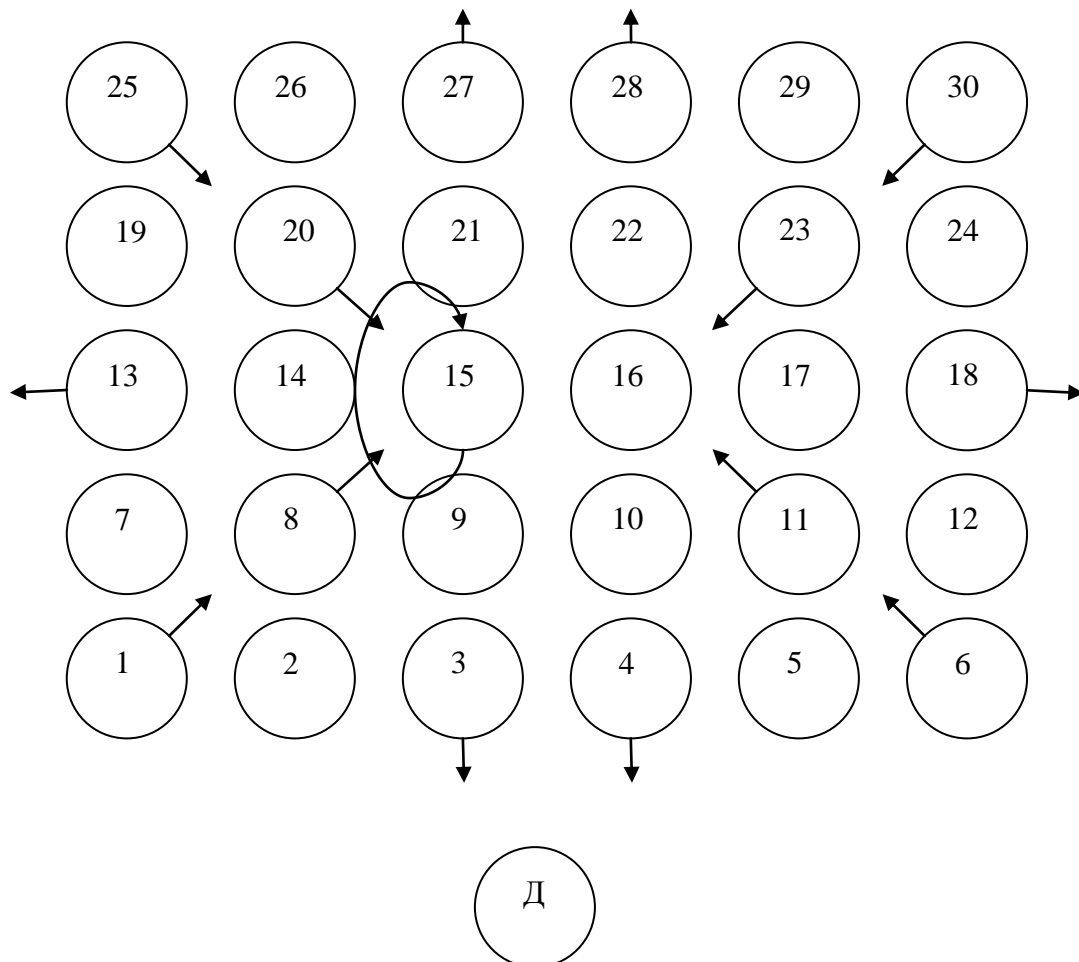
Музиканти оркестру виконують ці рухи до кінця пісні (54 такт). Підняття інструментів та приставляння ноги виконується одночасно на ферматі 54 такту.

На 1 долю 6 цифри (55 такт) всі музиканти оркестру підіймають інструменти. На 1 долю наступного 56 такту музикант 1, музикант 8,

музикант 6 та музикант 11 роблять крок по діагоналі назад, в напрямку центра квадрата не повертаючи корпуса. Музикант 25, музикант 20, музикант 23, музикант 30 – роблять крок по діагоналі вперед, також в напрямку центра квадрата. Музикант 3, музикант 4 роблять крок вперед прямо. Музикант 27, музикант 28 – крок назад. Музикант 13 робить крок вправо, музикант 18 – крок вліво.

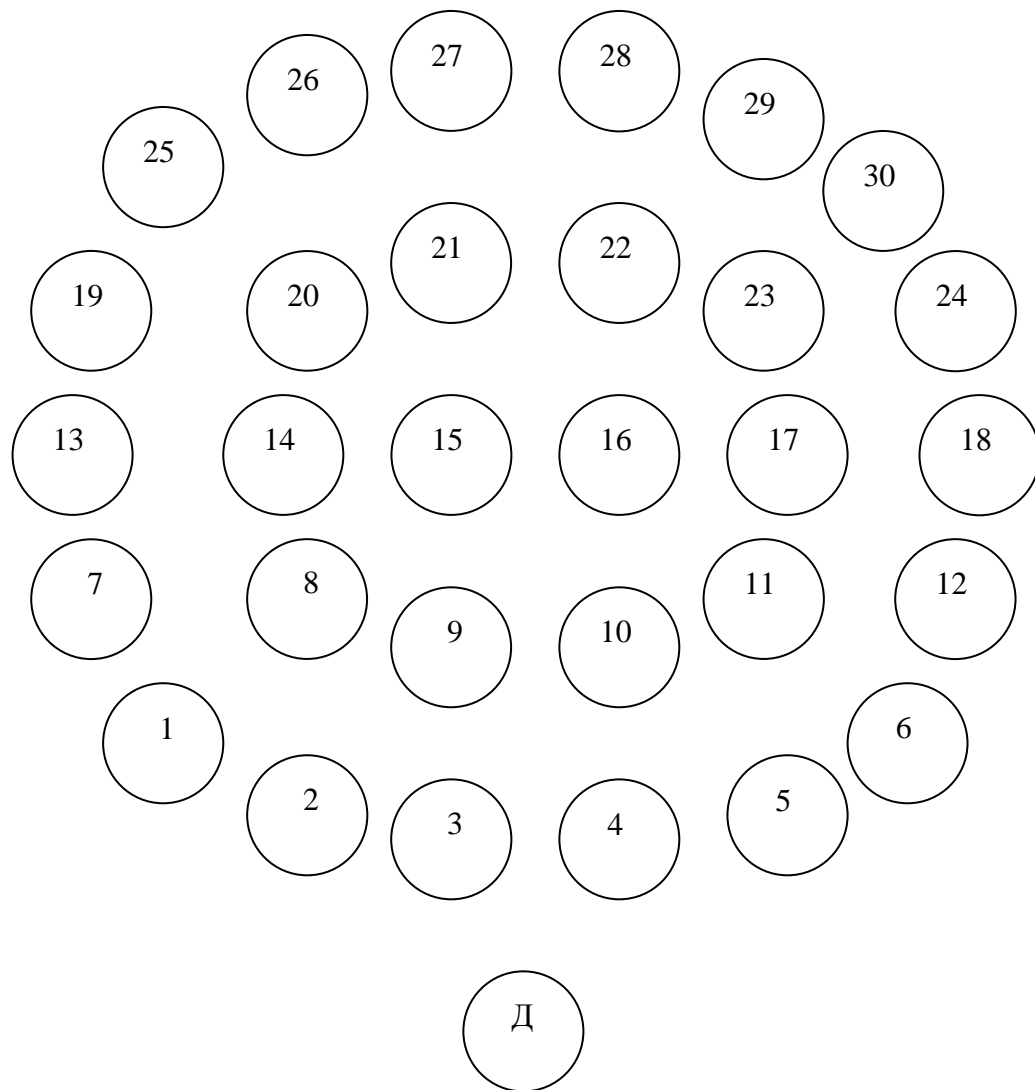
На 2 долю 56 такту вищевказані виконавці приставляють ногу. На третю долю 56 такту всі музиканти зовнішнього кола одночасно повертаються в ліву сторону, за виключенням тих, що вже стоять в напрямку руху. На 3 долю музиканти внутрішнього кола повертаються праворуч, також за виключенням тих хто вже стоїть в напрямку руху. Музикант 15, що стоїть в центрі шикування на 3 долю повертається кругом. Музикант 16 стоїть не рухаючись. На 4 долю 56 такту всі виконавці оркестру приставляють ногу.

Схема № 4.

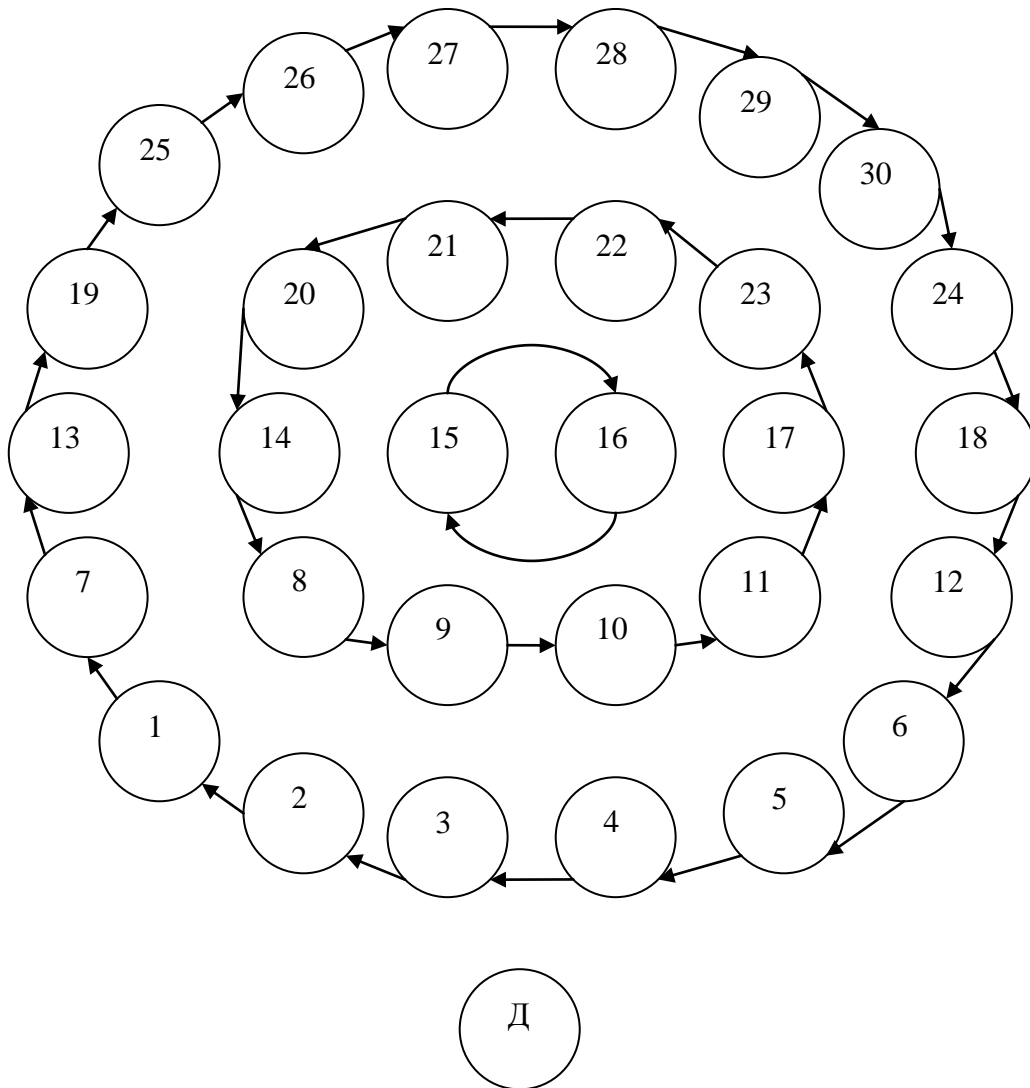
Внаслідок вищевказаних переміщень має утворитися наступне шикування.

Схема № 5.

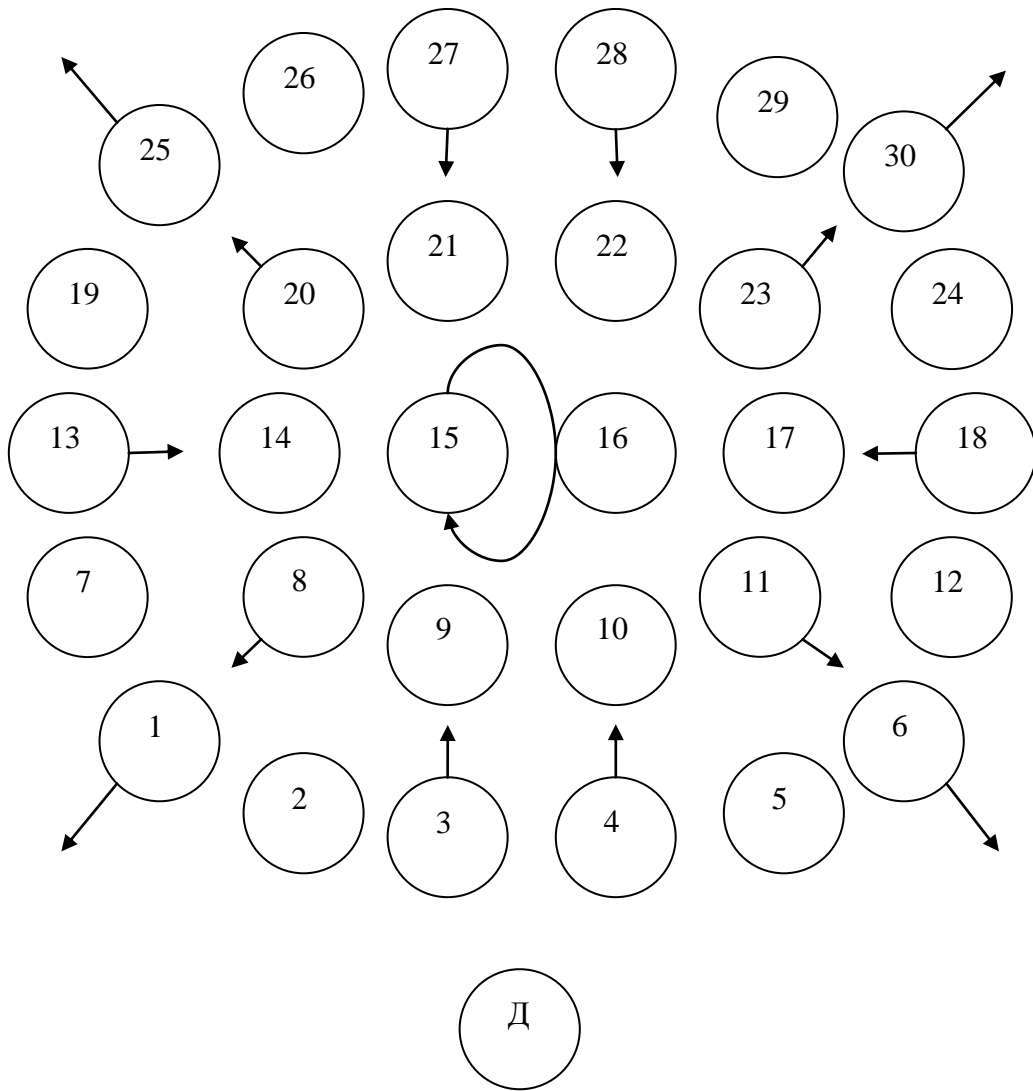
З першою долею 57 такту всі музиканти оркестру починають рух з лівої ноги в напрямку шикування. Виконавці зовнішнього кола рухаються вліво, виконавці внутрішнього кола рухаються вправо. Виконавці, що стоять в центрі шикування рухаються в ліву сторону, маленькими кроками, імітуючи рух по колу. 1 метрична доля – 1 крок. Наступні рухи музиканти оркестру виконують з 57 по 59 такти.

Схема № 7.

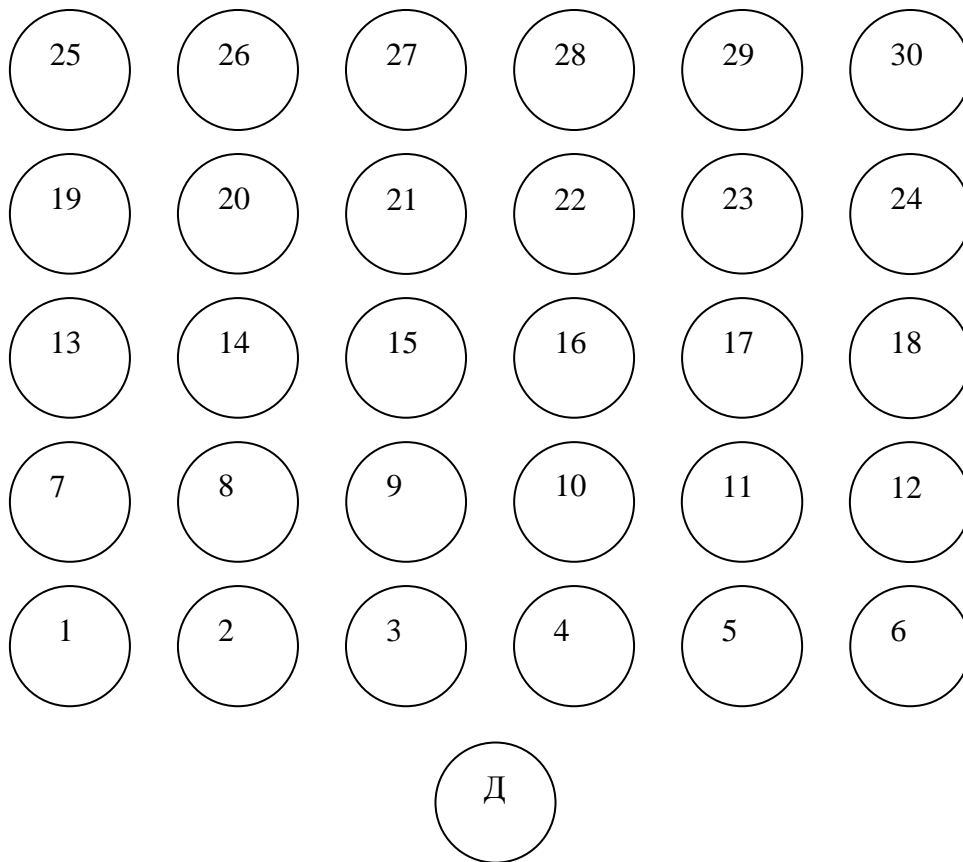
На 2 долю 64 такту всі виконавці приставляють ногу. На третю долю такту музиканти, що робили перешикунання з квадратів у кола роблять кроки на свої місця у шикунання для квадратів. Музикант 15 повертається кругом.

Схема № 8.

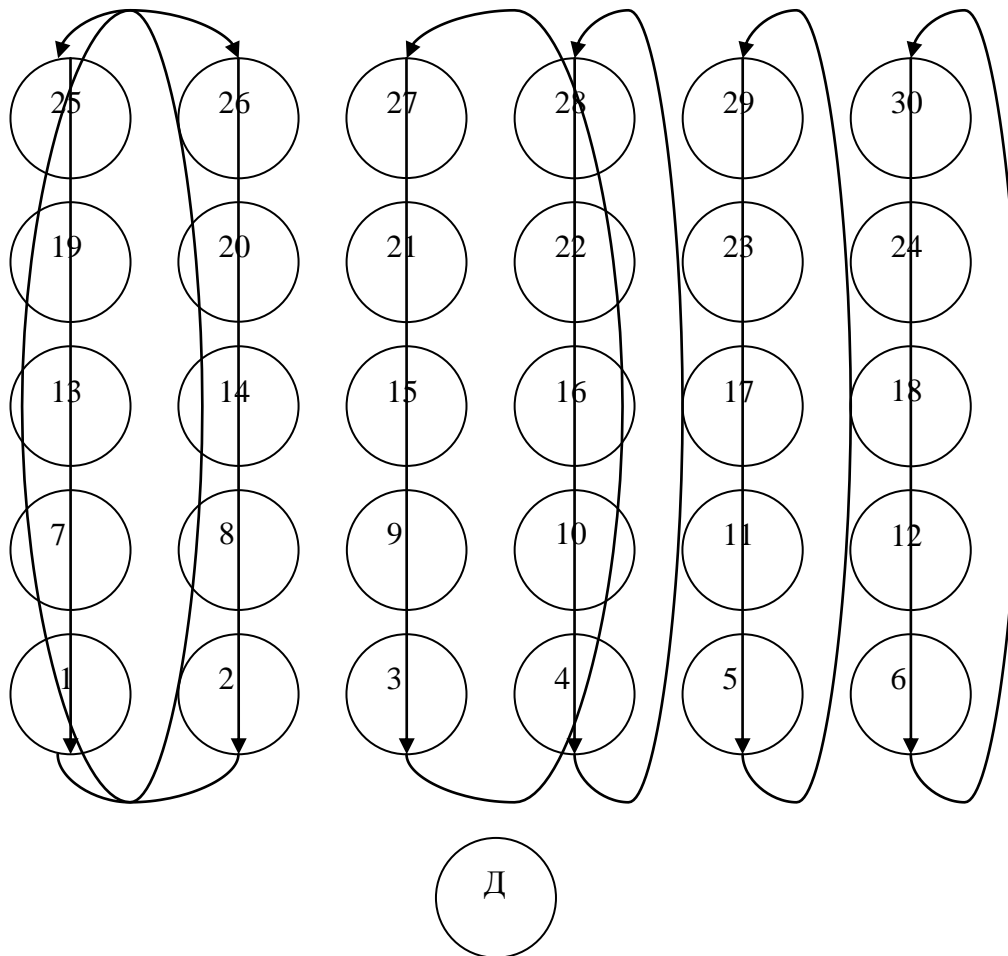
Внаслідок даних переміщень має утворитись наступне шикуння.

Схема № 9.

На 1 долю 65 такту (7 цифра) весь оркестр починає рух з лівої ноги, одна метрична доля – один крок. Музиканти першої шеренги виконують крок лівою ногою повертаючись на правій нозі через ліве плече й продовжують рух між колонами назустріч руху всього оркестру. Даний вид руху - так зване «прочісування». Виконавці рухаються, один за одним, у колонах з 65 по 74 такт. Кроки слід розрахувати таким чином, щоб на 1 долю 74 такту музиканти першої шеренги вийшли ті місця, на яких знаходились у 65 такті.

Схема № 10.

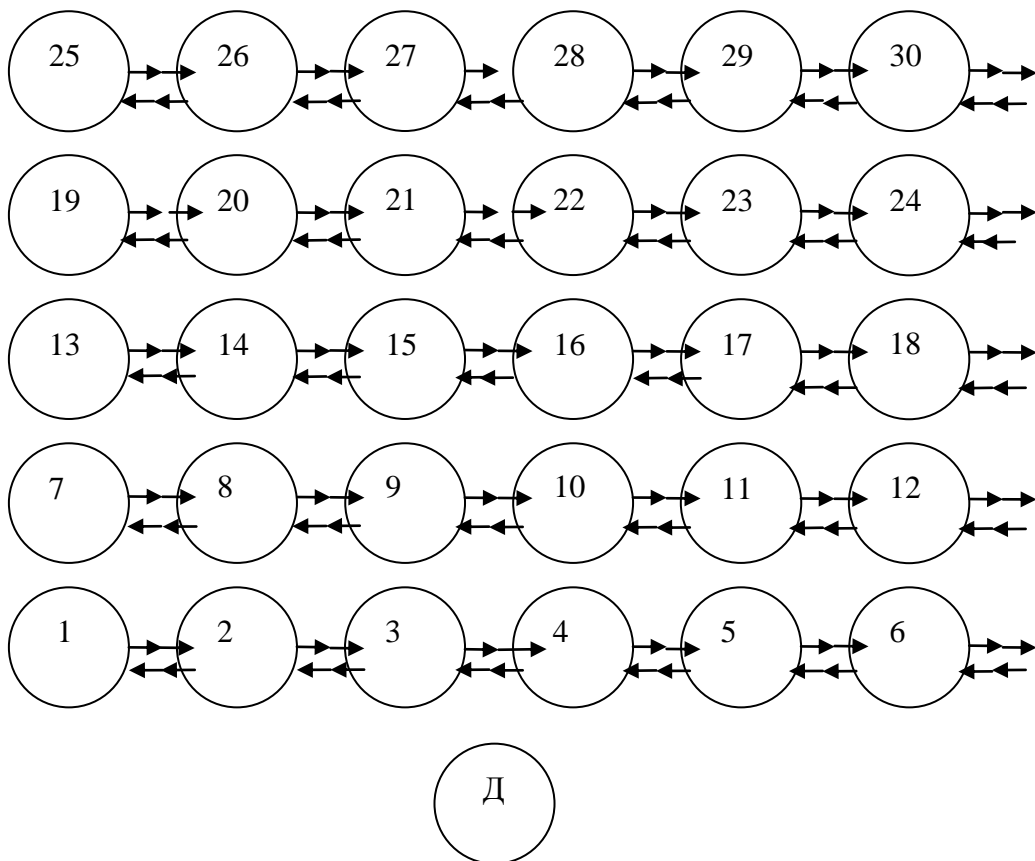

На 2 долю 74 такту всі виконавці одночасно приставляють ногу. У 75 такті ніяких рухів не відбувається.

На 1 долю 76 такту всі музиканти оркестру роблять крок лівою ногою в ліву сторону. На 2 долю такту приставляють праву ногу до лівої. 77 такт – повторення рухів попереднього 76 такту.

На 1 долю 78 такту всі виконавці роблять крок правою ногою в праву сторону. На 2 долю такту приставляють ліву ногу до правої. 79 такт – повторення рухів 78 такту.

Схема № 11.

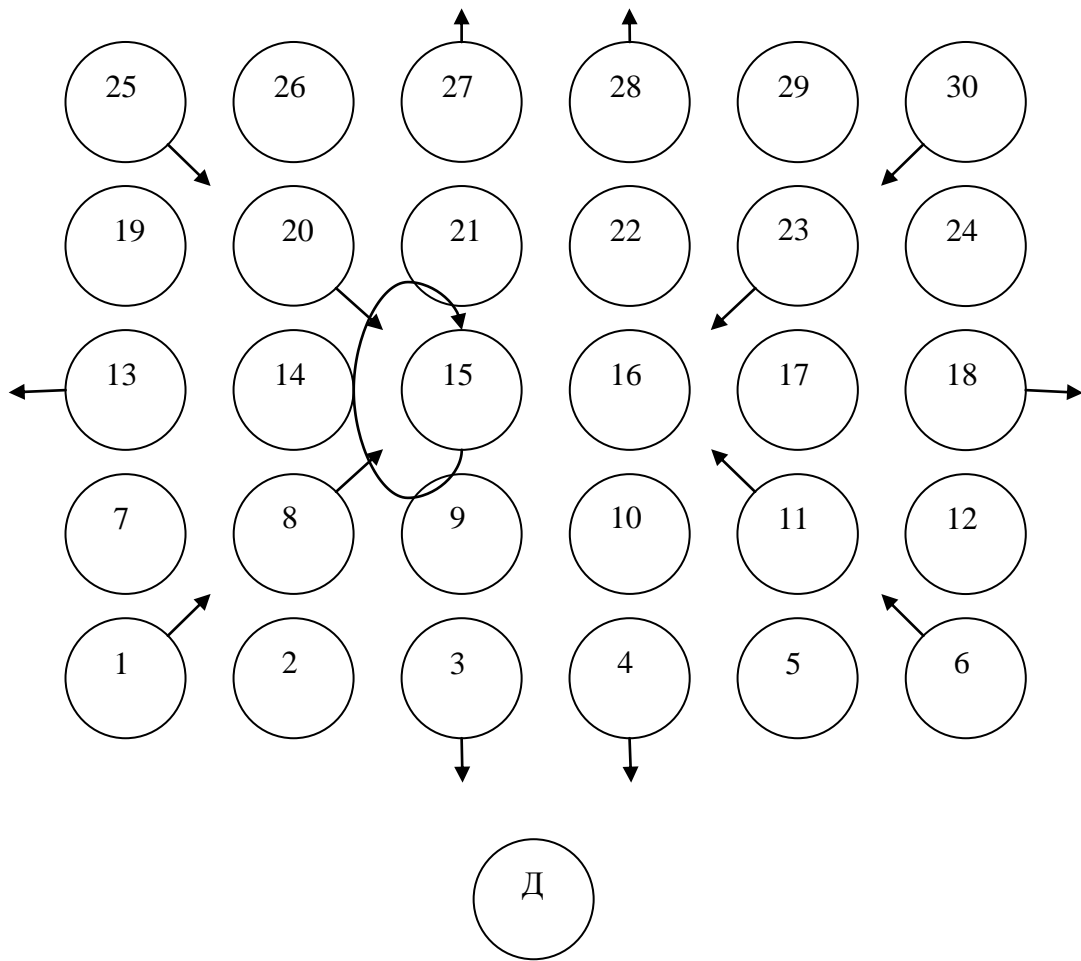

У 80 та 81 тактах ніяких рухів не відбувається.

На 1 долю 82 такту музикант 1, музикант 8, музикант 6 та музикант 11 роблять крок по діагоналі, в напрямку центра квадрата, не повертаючи корпуса. Музикант 25, музикант 20, музикант 23, музикант 30 роблять крок по діагоналі вперед, також в напрямку центра квадрата. Музикант 3, музикант 4 роблять крок вперед прямо. Музикант 27, музикант 28 – крок назад. Музикант 13 робить крок вправо, музикант 18 – крок вліво.

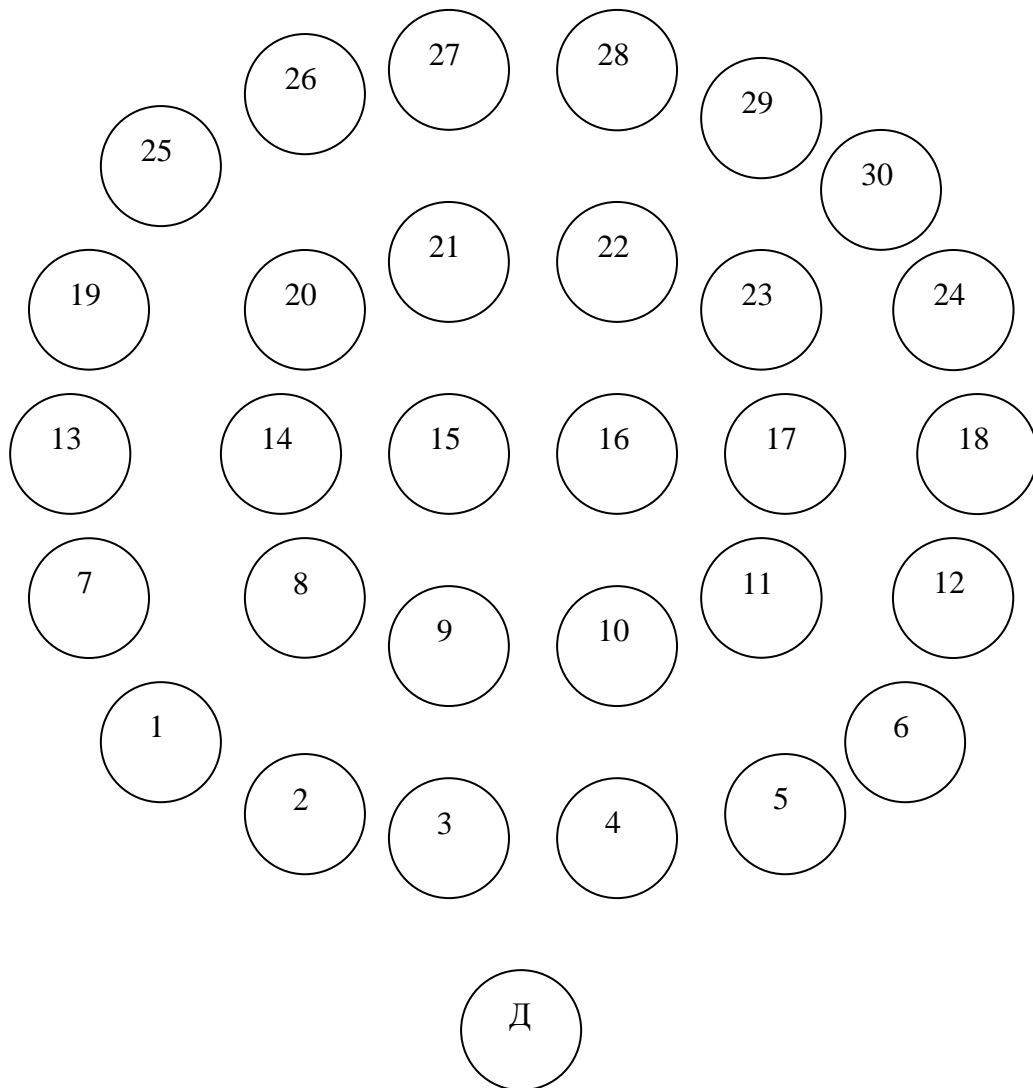
На 2 долю 82 такту вищевказані виконавці приставляють ногу. На 1 долю 83 такту всі музиканти зовнішнього кола одночасно повертаються в ліву сторону, за виключенням тих, що вже стоять в напрямку руху. На 1 долю музиканти внутрішнього кола повертаються праворуч, також за виключенням тих хто стоїть в напрямку руху. Музикант 15, що стоїть в центрі шикування на 1 долю повертається кругом. Музикант № 16 стоїть не рухаючись. На 2 долю 83 такту всі виконавці оркестру приставляють ногу. В даному випадку повторюються рухи першого такту 6 цифри, тільки у розмірі 2/4.

Схема № 12.

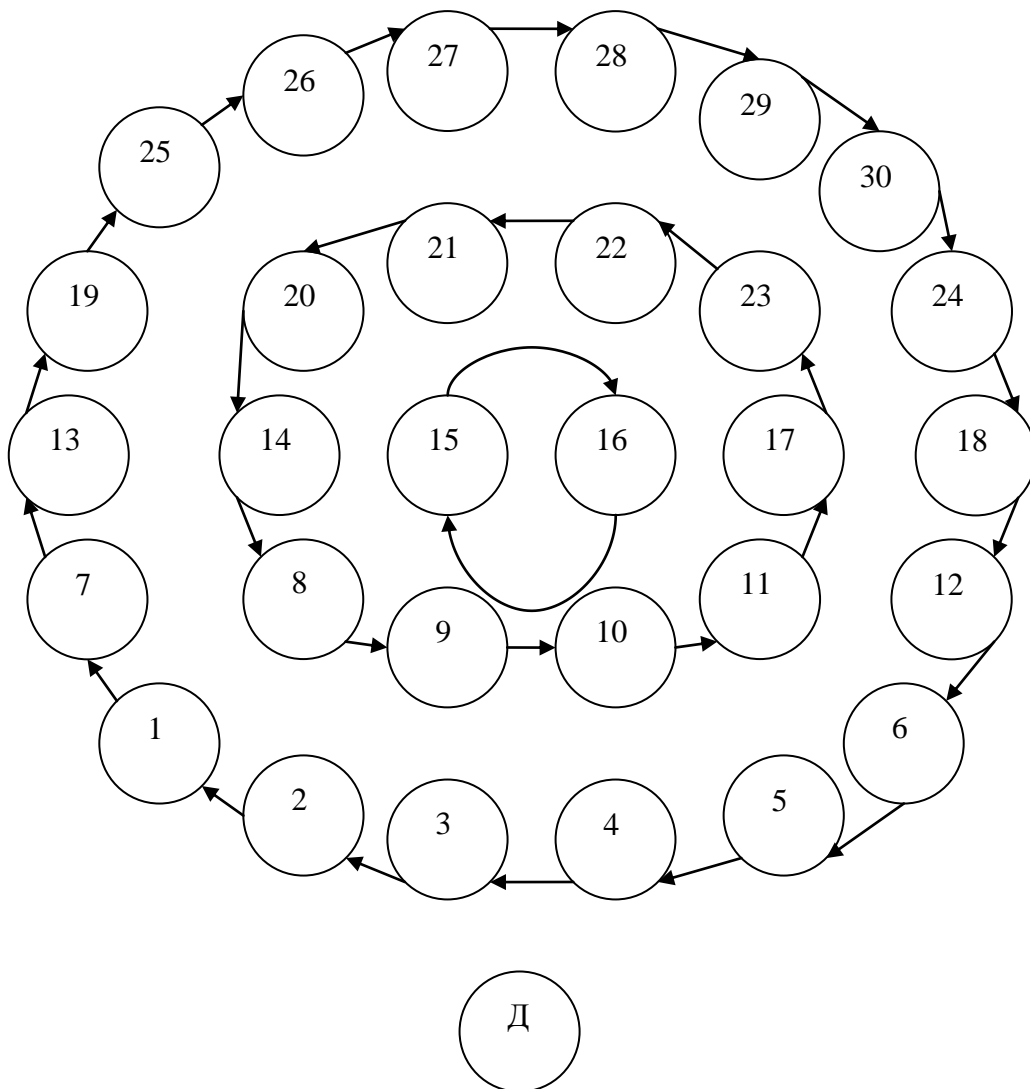
Внаслідок даних переміщень має утворитись наступне шикунання.

Схема № 13.

На 1 долю 84 такту (8 цифра) музиканти зовнішнього кола починають рух з правої ноги, але рухаються назад – 1 метрична доля – один крок. Музиканти внутрішнього кола також рухаються назад. Музиканти що знаходяться в центрі шикунання також рухаються по колу. Дані рухи виконавці виконують з 84 по 87 такти.

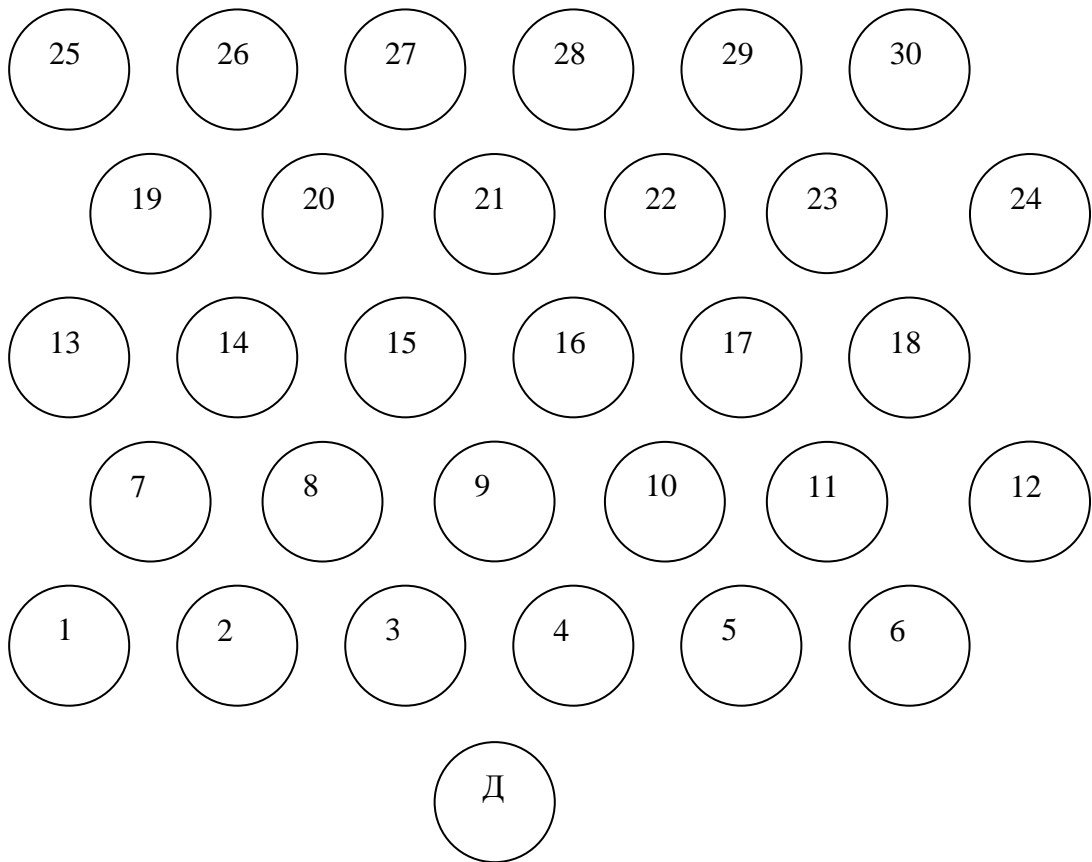
Схема № 14.

На 2 долю 87 такту музиканти приставляють ногу, на 3 долю роблять розворот через ліве плече, знову ж таки уважно, щоб не пошкодити інструменти та виконавський апарат.

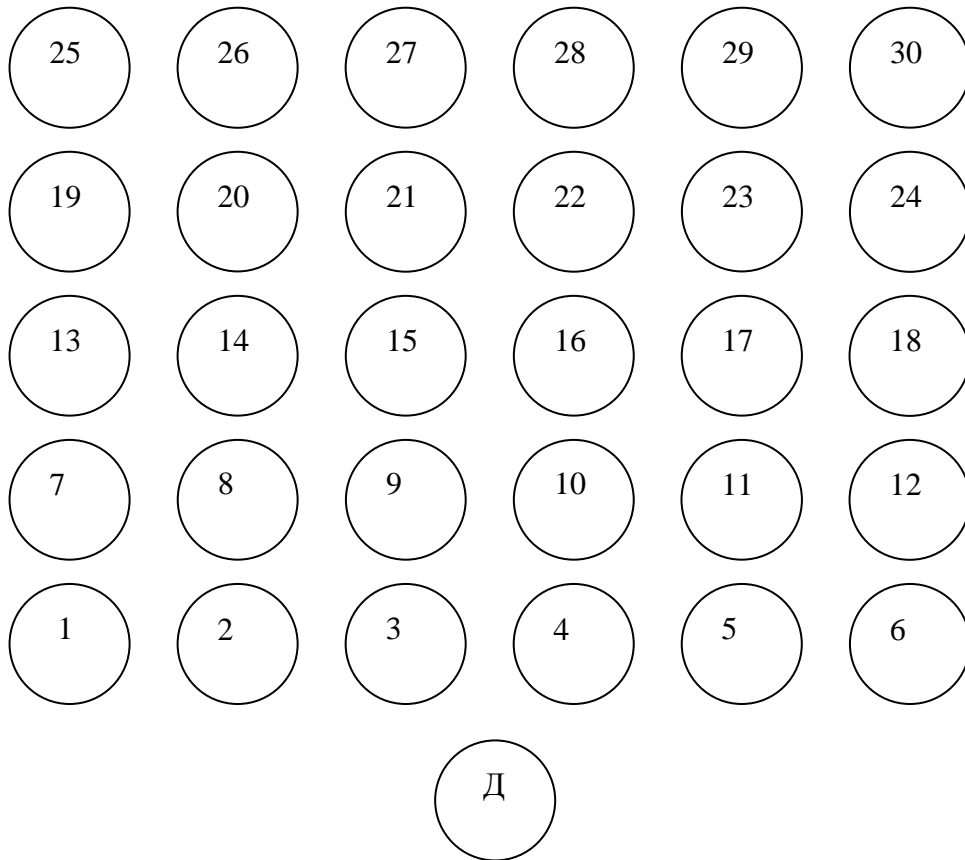
На 1 долю 88 такту продовжують рухатися «задом наперед» впродовж наступних 4 тактів (з 88 по 91 такт).

Схема № 16.

В наступних шести цифрах композиції ніяких маніпуляцій та рухів не відбувається. Дається можливість відпочити, від рухів, музикантам оркестру.

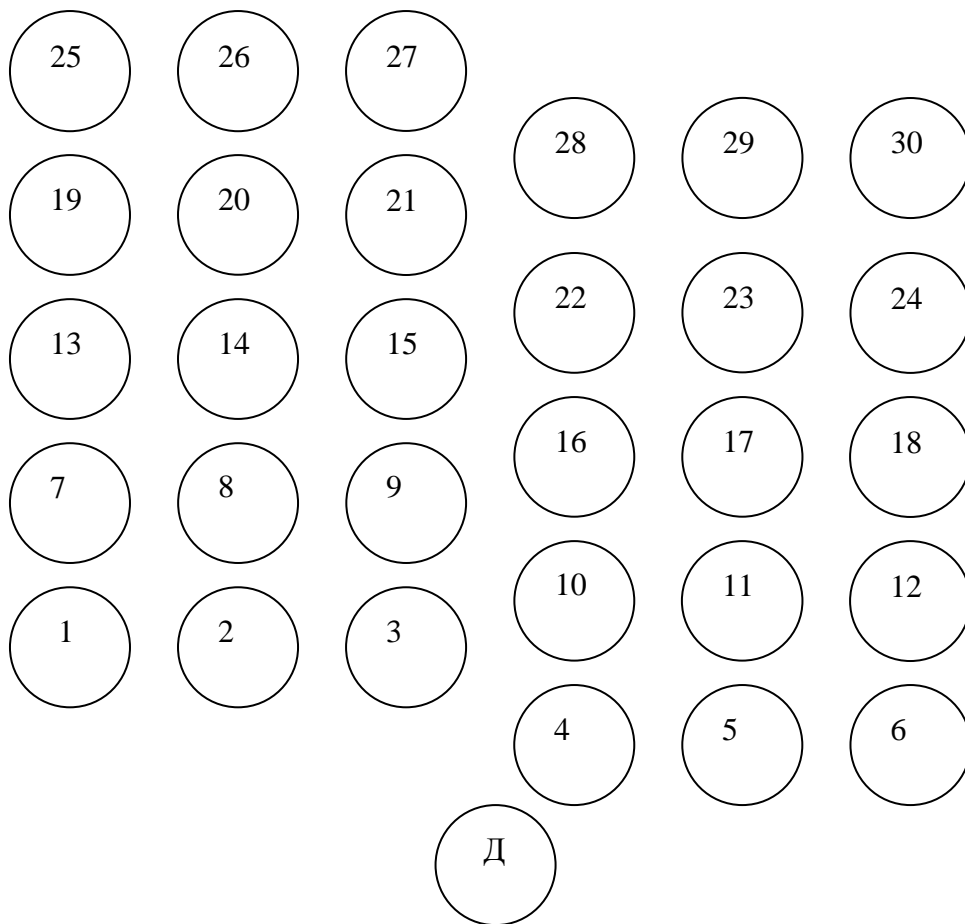
На 1 долю 156 такту всі виконавці займають свої місця згідно схеми № 17.

15 цифра (157 такт) весь оркестр робить крок вперед лівою ногою. Перша, друга та третя колони приставляють праву ногу до лівої на першу долю 158 такту. Четверта, п'ята та шоста колони не переносять центр ваги на ліву ногу, і приставляють ліву ногу назад до правої.

В даному випадку слід зробити більш широкий крок, для утворення достатньої дистанції між музикантами оркестру, що дасть змогу виконати подальші рухи.

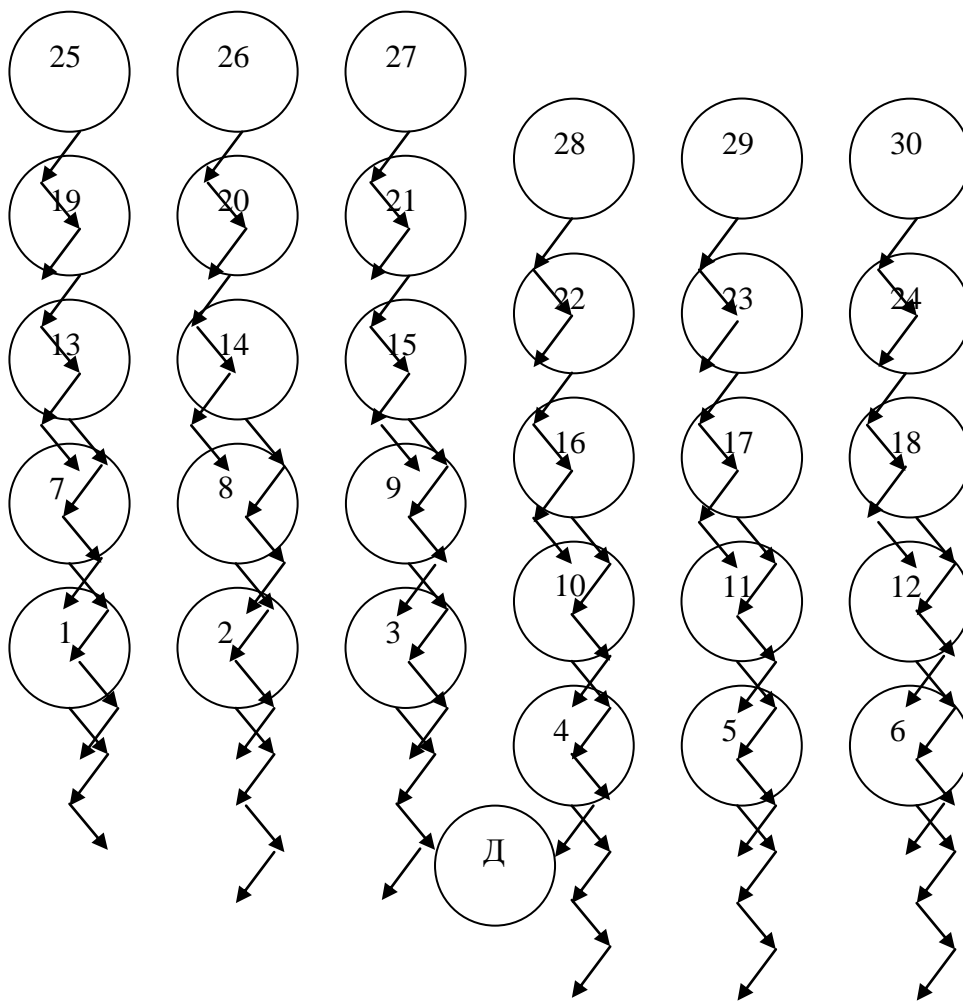
Схема № 18.

На першу долю 159 такту перша, третя та п'ята шеренги роблять крок лівою ногою по діагоналі. При цьому слід перенести центр ваги на ліву ногу, та зігнути її в коліні. На третю долю такту слід приставити праву ногу до лівої, з одночасним випрямленням лівої ноги. Друга, четверта та шоста шеренги роблять крок по діагоналі правою ногою, та приставляють ліву ногу до правої.

160, 161, 162 такти – повторення рухів 159 такту.

Схема № 19.

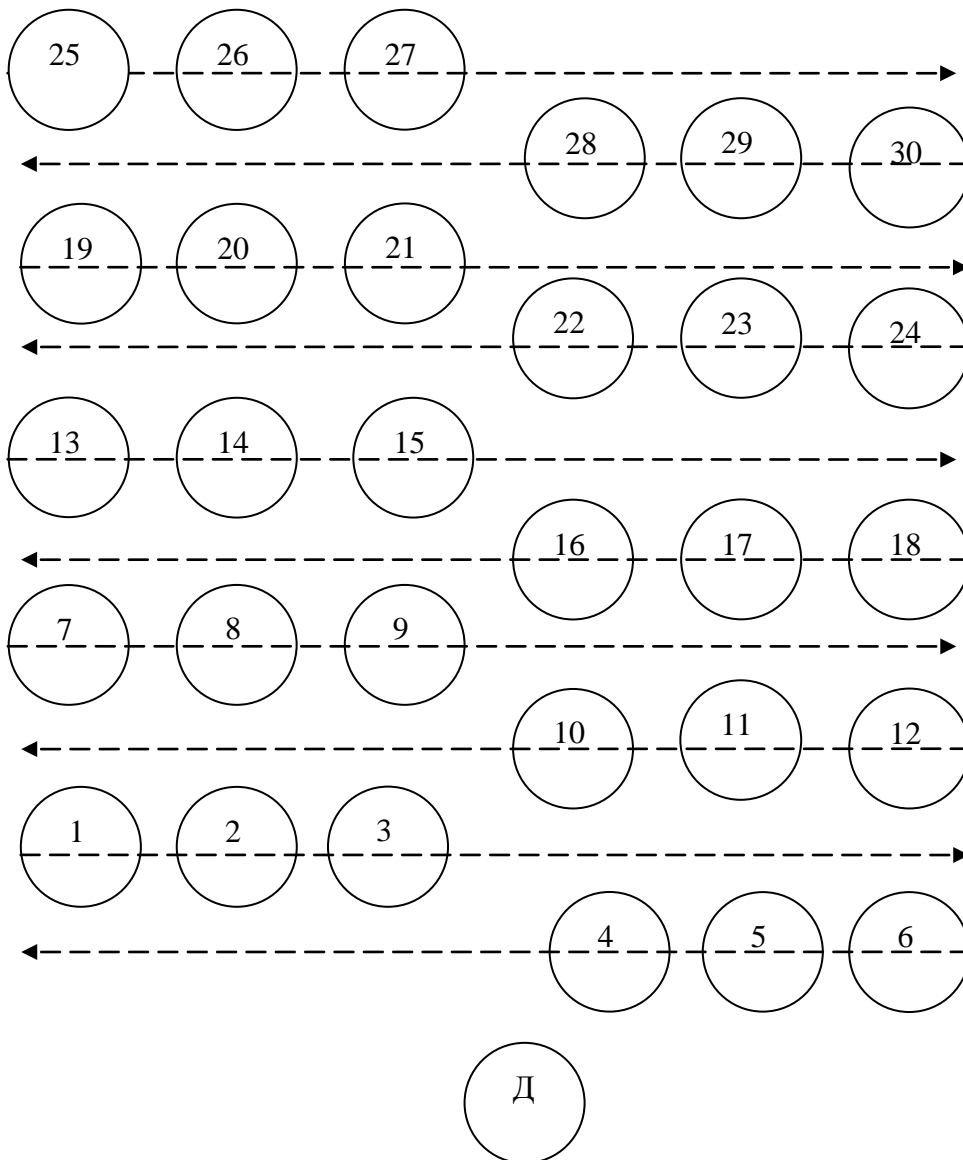

163 такт - перша, друга та третя колони починають рух з правої ноги на першу долю такту, та рухаються в ліву сторону (одна метрична доля – один крок). В даному випадку музиканти оркестру повертають в сторону руху тільки нижню частину тулуба, а верхня частина тулуба лишається направленою до глядачів.

Рух відбувається на протязі двох тактів (163 та 164). На першу долю 165 такту музиканти оркестру приставляють праву ногу до лівої, та приймають оркестрове положення. Стоять не рухаючись на протязі 165 та 166 тактів.

Друга, четверта та шоста колони починають рух з лівої ноги на першу долю такту, та рухаються в праву сторону (одна метрична доля – один крок). Також припиняють рух на першу долю 165 такту. Приставляють ліву ногу до правої, та приймають оркестрове положення. Стоять не рухаючись на протязі 165 та 166 тактів.

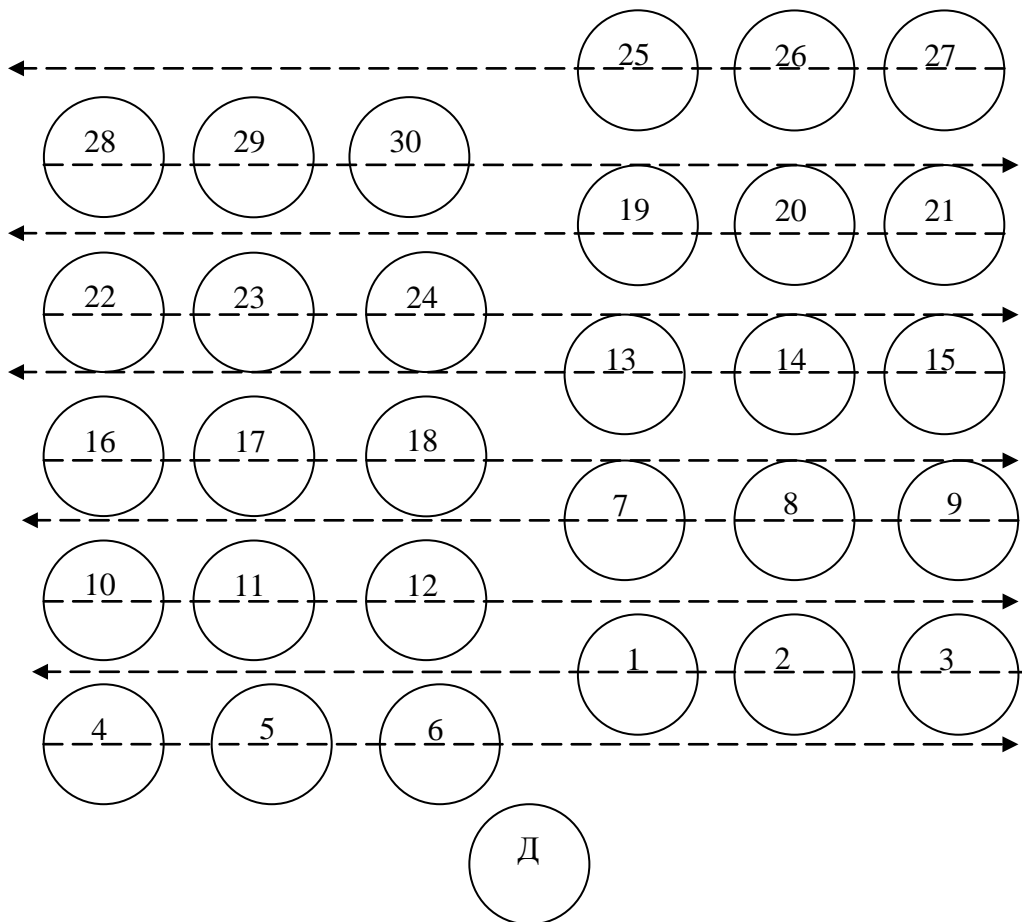
Схема № 20.

167 такт – повернення колон на свої місця. Перша, друга та третя колони починають рух з лівої ноги, та прямують в праву сторону на протязі 167 та 168 тактів. Приставляють ліву ногу до правої на першу долю 169 такту.

Друга, четверта та шоста колони починають рух з правої ноги, та прямують в ліву сторону на протязі двох тактів (167 та 168). Приставляють праву ногу до лівої правої на першу долю 169 такту.

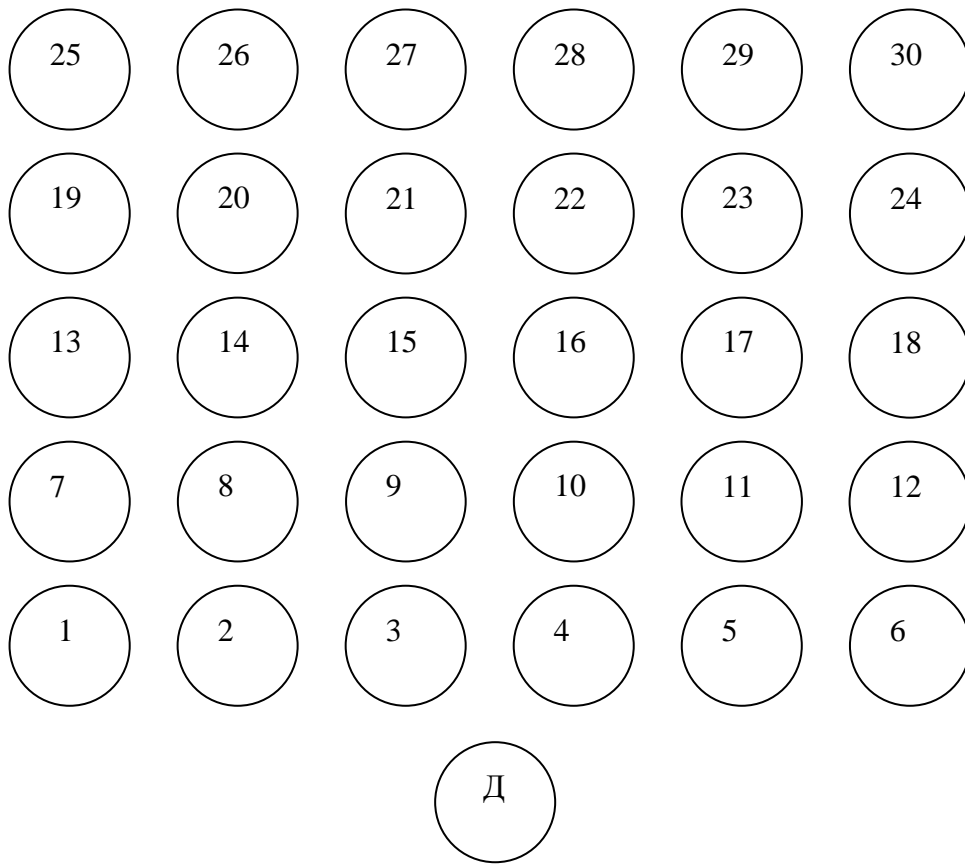
Схема № 21.

Два наступних такти (169 та 170) проходять без яких-небудь рухів.

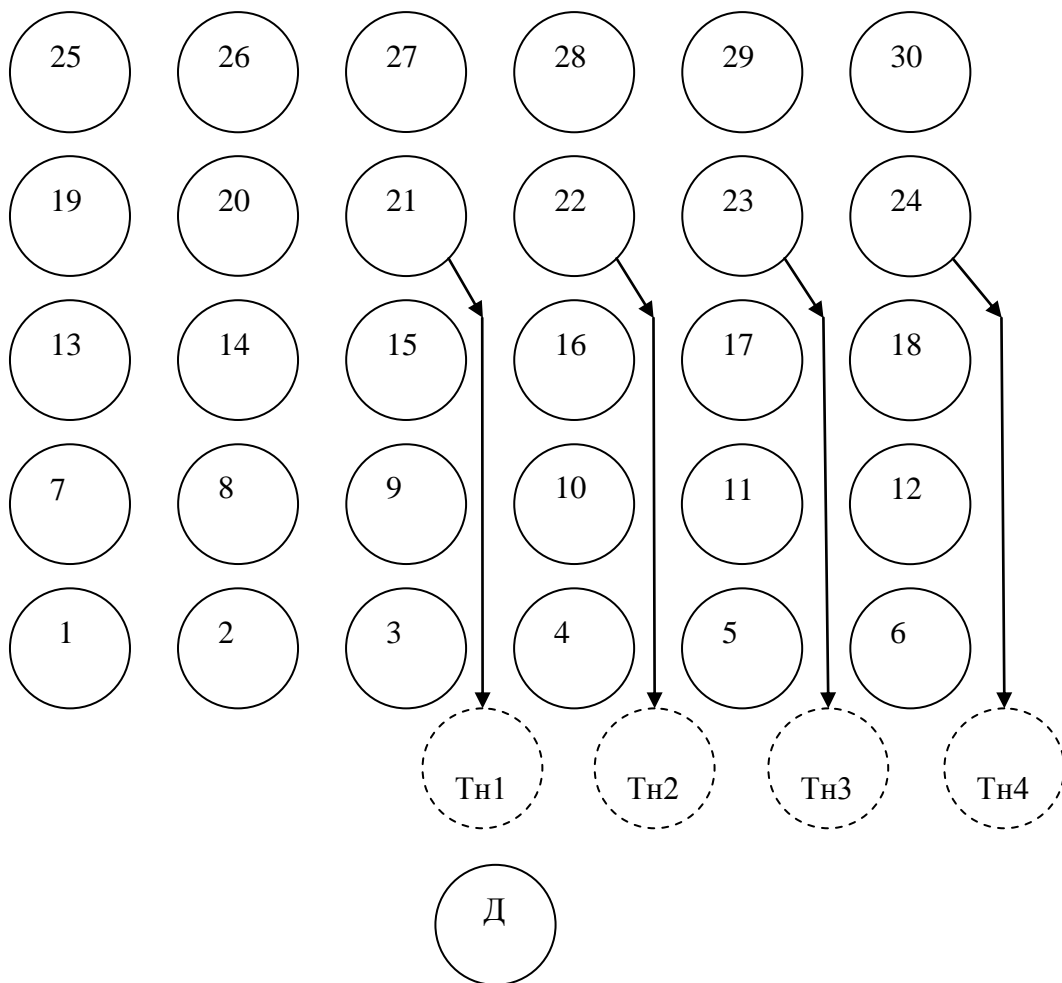
16 цифра (171 такт) весь оркестр з одночасним нахилом вперед починає рух назад з правої ноги (одна метрична доля – один крок). Кроки в даному випадку повинні бути маленькими 15-20 см. Рух проходить на протязі чотирьох тактів (171, 172, 173, 174). В 173 такті музиканти оркестру на першу долю такту випрямляються, з одночасним поворотом верхньої частини тулуба в праву сторону, при цьому продовжуючи рух назад. На протязі з 171 по 174 такти музиканти оркестру вирівнюються в шеренгах (в 158 такті шеренги змістилися для виконання рухів).

Схема № 22.

Група тромбонів (музиканти 21,22,23,24) починає рух з лівої ноги (одна метрична доля – один крок) в 175 такті з першої долі. Музиканти даної групи займають місце з переду першої шеренги. У 175, 176 та 177 тактах музиканти оркестру, окрім групи тромбонів, стоять не рухаючись.

Схема № 23.

На першу долю 17 цифри (178 такт) група тромбонів робить крок лівою ногою вперед, та стає на праве коліно. Виконують своє соло в такому положенні до 185 такту. У 185 такті група тромбонів одночасно підіймається на третю метричну долю такту, приставивши ліву ногу до правої.

У 178 такті весь оркестр, окрім групи тромбонів, на першу долю такту відставляє ліву ногу по діагоналі вперед. На кожну метричну долю такту музиканти оркестру роблять притуп носком ноги. Дані рухи виконуються з 178 по 180 такти. У 181 такті музиканти оркестру приставляють ліву ногу до правої на першу долю такту. Далі стоять не рухаючись (2, 3, 4 долі такту).

У 182 такті музиканти відставляють праву ногу і повторюють рухи 178, 179, 180 тактів, але правою ногою. У 185 такті музиканти оркестру приставляють праву ногу до лівої на першу метричну долю такту.

Група тромбонів у 186 такті (18 цифра) на першу долю такту робить півоберта в праву сторону, на першу долю наступного 187 такту – півоберта ліворуч. У 188 такті – півоберта праворуч (на першу долю такту). У 189 такті група тромбонів виконує на першу долю такту півоберта ліворуч, а на третю метричну долю такту стає прямо до слухачів.

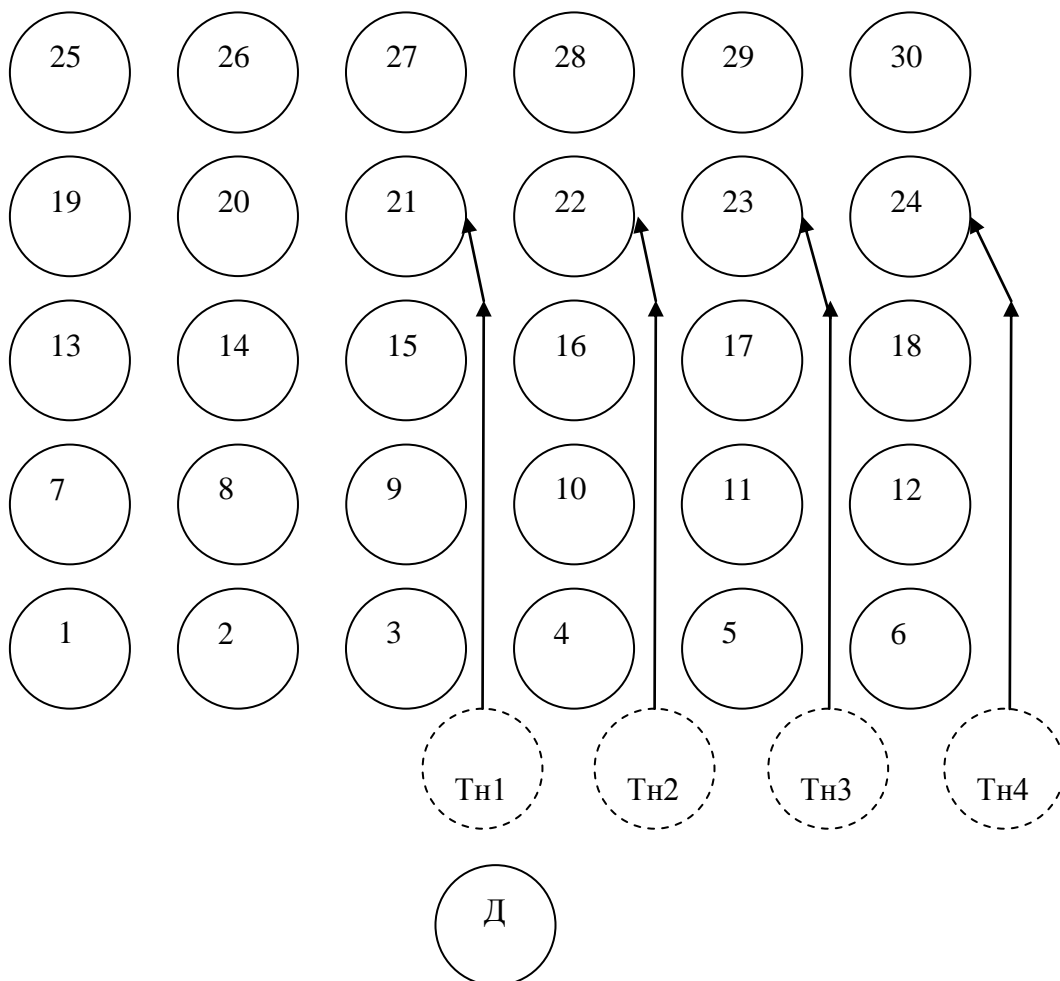
Весь оркестр у 186 такті на першу долю такту робить півоберта в ліву сторону (в протилежну сторону від групи тромбонів). У 187 такті на першу долю – праворуч, у 188 такті – ліворуч. 189 такт – перша доля півоберта праворуч, третя метрична доля – весь оркестр стає прямо до слухачів.

Група тромбонів на першу метричну долю 190 такту відставляє праву ногу, та робить притуп носком правої ноги. Дані рухи музиканти групи продовжують на протязі трьох тактів (190, 191, 192). На першу долю 193 такту приставляють праву ногу до лівої, та стоять не рухаючись.

У 190 такті весь оркестр на першу долю відставляє ліву ногу, та робить притуп носком лівої ноги (в протилежну сторону від групи тромбонів). Дані рухи музиканти оркестру групи продовжують на протязі трьох тактів (190, 191, 192). На першу долю 193 такту приставляють ліву ногу до правої, та стоять не рухаючись.

В 19 цифрі (194 такт) група тромбонів одночасно (на другу метричну долю такту) повертається через ліве плече, та крокує на свої місця в оркестровій коробці.

Схема № 24.

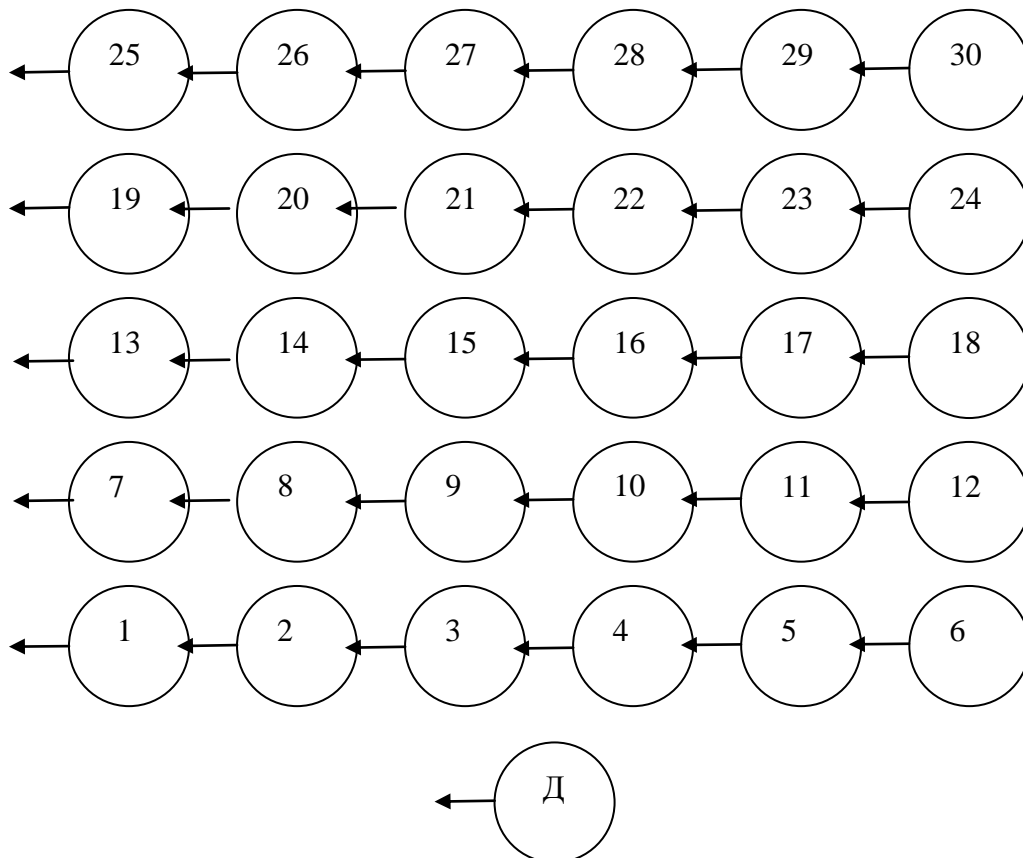
У 196 такті весь оркестр починає крокувати на місці з лівої ноги (одна метрична доля – один крок), рух на місці продовжується на протязі двох тактів (196 та 197). В 198 такті музиканти оркестру на першу долю такту повертаються на місці в праву сторону (поворот проходить на протязі чотирьох метричних долів такту).

В 199 такті на четвертій долі музиканти оркестру роблять нахил корпусу назад (не припиняючи крокувати).

200 такт – весь оркестр розпочинає рух з лівої ноги (одна метрична доля – один крок). На кожен крок музиканти оркестру роблять нахили в праву та ліву сторони: крок лівою ногою – нахил корпусу вліво, крок правою ногою – нахил корпусу вправо.

В процесі виконання маршу оркестр залишає місце концертного виступу.

Схема № 25.

Перед початком роботи диригент (керівник) оркестру повинен детально ознайомитись з партитурою та методичними рекомендаціями. Вивчити та зрозуміти схеми рухів, уяснити маніпуляції інструментів. Коли план дій буде чітким та зрозумілим можна буде приступити до вивчення оркестрового дефіле з музичним колективом.